

Nærbutikk & Miljø

Ozonhull skader plankton

side 3

Borekaks til forbrenning

side 5

Europipe til Wilhelms-haven?

side 6

Miljøkrav til vaskemidler

side 7

Spillolje rett til havs

siste side

Lysende framtid for Øst-Europa: Søppelkasse for Vesten

De tidligere østblokk-landene er i ferd med å bli Vest-Europas søppelkasse. Stadig flere laster med spesialavfall eksporteres fra de såkalt «miljøvennlige» landene. EF-kommisjonen har motsatt seg et forslag fra EF-parlamentet om å forby slik eksport.

GUNNAR BOLSTAD

EF har allerede et forbud mot eksport av avfall til 69 utviklingsland i Afrika, Karibien og i Stillehavet. EF-parlamentet ønsker å utvide forbudet til å gjelde alle land utenfor OECD, mens kommisjonen mener det får greie seg at avfallsimportland kan garantere at de vil ta seg av avfallet på en «miljøvennlig» måte.

Østover

Etter at Organisasjonen for afrikanske stater (OAU) satte en kraftfull stopper for eksport av giftig avfall til det afrikanske kontinentet, er avfallsstrømmen iferd med å gå østover til Romania, Polen og Baltikum. Og det er de landene som regnes som de mest progressive på miljøsidan, som dumper avfallet sitt hos andre. Ifølge den britiske avisen The Guardian er det særlig Romania som er i vinden, etter at et forbud som Polen innførte mot avfallsimport i 1989 så smått begynner å virke. Men ennå slipper tusenvis av tonn med mer eller mindre farlig avfall gjennom en lemferdig polsk grensekontroll.

PCB til Litauen

Nederlanderne har kastet sine øyne på Litauen, dit de ønsker å sende kommunalt avfall. Sveitsiske firmaer ønsker å eksportere PCB-holdig olje til Litauen, som sliter med store miljøproblemer fra før, og som neppe er i stand til å ta seg av denslags problemavfall på en forsvarlig måte.

Man regner med at PCB er en viktig årsak til at selstammen i Østersjøen og Nordsjøen er sterkt redusert. PCB hindrer trolig selen i å formere seg, og svekker motstanden mot sykdommer.

Tyskland, som er blant de landene som seiler opp med svært streng miljølovgivning, forsøker også å dumpe avfallet sitt i Øst-Europa. Blant annet ønsker de å benytte avfall fra tysk bilopphogging som fyllmasse i Romania. Tyske bedrifter har også, sammen med italienske og østerrikske kolleger, tilbudt Romania gratis konstruksjon av forbrenningsanlegg for spesialavfall, mot retten til å bruke 50 prosent av kapasiteten de neste ti årene. Et belgisk firma ønsker å bygge forbrenningsanlegg i den tidligere Sovjet-republikken Georgia.

Planene om å bruke atomsprenninger for å destruere spesialavfall, som vakte ramaskrik i Norge for noen måneder siden, er kanskje ikke så urealistiske som man antok da.

Statistikk

Det er vanskelig å føre statistikk over eksport av farlig avfall, både fordi definisjonen varierer fra land til land, og fordi mye av eksporten kamufleres som «råmaterialer» og «avfallsressurser til resirkulering».

Men det er ingen tvil om at Tyskland er en storeksportør av slikt avfall. Mer enn en halv million tonn spesialavfall ble sendt fra Tyskland til omlag 50 forskjellige land i 1991. Deretter følger Nederland, USA, Sveits og Østerrike.

Ved en skjebnens ironi kan østeuropeerne komme til å hevne seg: Ifølge Financial Times har minst to britiske stålprodusenter installert geigertellere ved fabrikkportene for å teste radioaktiviteten på skrapjern som importeres fra den tidligere østblokken. Ingeniører ved enkelte bedrifter tror at radioaktivt skrapjern fra gamle atomkraftverk allerede kan ha blitt importert til Vest-Europa uten at dette er blitt oppdaget.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: (02) 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: (02) 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: NMR (02) 11 61 90
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Viktig troverdighet

Sjøpplene som nå eksporteres til land i Øst-Europa er høyst urovekkende, og kan komme til å skape problemer også for Norge. Men problemet illustrerer også hvor viktig det er å føre en egen troverdig miljøpolitikk.

Det sier seg selv at et land som Litauen ikke har den ringeste forutsetning for å drive en forsvarlig behandling av PCB-holdig spillolje. Fra før er Østersjøen et tilnærmet økologisk katastrofeområde, og det vil ikke bli mindre utslipp hverken til vann eller luft dersom Litauen og de andre baltiske statene skal importere giftig avfall fra land som finner det ubehagelig å behandle det selv. Sveitsernes PCB-eksport til Baltikum kan fort bli et norsk problem.

Det er blitt noen år siden Norsk Hydros giftbål brant lystig i Nordsjøen. Norge og norske bedrifter er etterhvert blitt flinkere til å ta seg av problemene på en mer forsvarlig måte. Forhåpentlig blir en lang og omstendelig spesialavfallsprosess kronet med et tilfredsstillende resultat, slik at det kan bli satt en definitiv stopper for eksport av norsk spesialavfall, for eksempel Hydros EDC-tjære til Storbritannia.

Men vi har andre svin på skogen. Det blir stadig klarere at regjeringen ikke akter å oppfylle forpliktelsen til å redusere NOx-utslippene med 30 prosent, Norge er blitt et fotnoteland i VOC-avtalen og CO₂-målsetningen er ikke lenger en festtale, men rent fyllerør. Skulle det utrolige skje at de internasjonale klimaforhandlingene fører fram til en avtale om nasjonal stabilisering av CO₂-utslippene, kan ikke Norge undertegne.

Dette er det viktig å ha klart for seg når Norge forhåpentlig tar opp spørsmålet om en skjerpelse av Basel-konvensjonen om grensekryssende transport av farlig avfall. Svikter vår egen troverdighet, blir det vanskeligere å få gjennomslag for viktige krav overfor andre land.

Thorbjørn Berntsen vet dette. Da Dagsrevyen fant det for godt å drive et stormløp mot Norges oppfyllelse av Nordsjø-avtalen, forklarte Berntsen kort og fyndig hvordan tingene forholder seg. Men vet resten av regjeringen det?

Det sjuskes mye med moral og argumenter i internasjonale forhandlinger. Trolig kommer man lengst med å føre en krystallklar og rettlinjert argumentasjon. Kostnadseffektivitet, som nå er blitt regjeringens miljøpolitiske smutthull, kan lett bli brukt mot oss. For det er klart det er mer kostnadseffektivt å brenne PCB i Litauen enn i Sveits.

Gunnar Bolstad

Miljøheimevern i nye fylker

Miljøheimevernet vil til høsten trolig være etablert i fire nye fylker. Buskerud, Sør-Trøndelag og Rogaland blir med, og det blir denne uka avklart om også Oslo og Akershus skal bli med.

RAGNHILD SVED

Fra før er Miljøheimevernet i gang i Finnmark, Møre og Romsdal og Oppland. Fordi fylkeslederen i Finnmark går av, vil det bli lyst ut fem stillinger som fylkesleder dersom Oslo og Akershus blir med. Planen er at stillingene skal være besatt 1. august og at Miljøheimevernet er i gang 1. september.

De nye fylkene er valgt ut i fra et ønske om geografisk spredning, å få med områder med mye folk og at det skal være et aktivt organisasjonsliv i

fylket allerede, forteller Dag Endal, leder i Miljøheimevernet.

Allianser

Vi har dessuten lagt vekt på å finne fylker der det er driv over miljøbevegelsen fra før. Dermed vil fylkeslederne ha et miljø å hente fagkunnskaper fra, de kan danne personallianser og gå sammen om arrangementer. Fylkeslederne skal ha kontorfelleskap med Naturvernforbundets fylkeslag. I noen fylker er det planer å skape et Grønt hus, med flere organisasjoner under samme tak, sier Endal.

REGNSKOGSFONDET

■ beskytter indianere og bevarer regnskog i Brasil ■ jobber sammen med det brasilianske regnskogsfondet Fundacao Mata Virgem ■ er en del av Rainforest Foundation International i Australia, Japan, USA, England, Danmark og Norge ■ er et samarbeidsprosjekt mellom Naturvernforbundet og Utviklingsfondet - FIVH

Adresse:

Boks 2113, Grünerløkka, 0505 Oslo 5

Tlf.: 02 - 71 55 20 - Fax: 02 - 71 56 40

Innsamlingskonti:

Bank: 8101.39.07315 Post: 0808.50.04205

Ozonhull gir mindre plankton

Ozonhullet over Sørpolen fører til alvorlig reduksjon i planktonproduksjonen i de antarktiske havområdene. Dette viser forskning foretatt i de sørlige havområder i høst.

GUNNAR ALBUM

Det er New Scientist som melder om de nye alarmerende opplysningene fra Antarktis. Ozonreduksjonen fører til at mer ultraviolette stråler når jordoverflaten. Det er i den sørlige halvkules vår at ozonhullet er størst. Det er målt opptil femti prosents reduksjon i ozonlaget i denne perioden.

Det er også denne perioden som er viktigst for planktonet. Planktonet har som andre

planter en vårbloomstring. Planktonet er grunnsteinen i det marine økosystemet. Det er planktonet som omformer solenergien til sukker og mat for andre organismer. Som plantene gjør det på landjorda. Planktonproduksjonen i disse havområdene har på denne måten stor betydning for livet i havet på store deler av den sørlige halvkule.

Forskerne har drevet rundt i sitt forskningsskip Polar Duke i seks uker og krysser flere ganger «ozonhulls-grensen». I havområdene under ozonhullet er

planktonproduksjonen redusert med et minimum på mellom 6 og 12 prosent. Mange steder er reduksjonen større. Forskerne mener det også er en fare for at balansen mellom de forskjellige planktonartene vil forsvinne. Dette fordi noen planktonarter er mer motstandsdyktige mot ultraviolett stråling enn andre. Det kan føre til at hele den ømfentlige antarktiske marine økologien blir forstyrret. Hvor store skadene blir kommer an på «hvor kresen krillen er i valg av yndlingsplankton» sier forskerne.

Naturvernforbundet:

– Norge bør gjøre mer

Naturvernforbundet krever at Norge arbeider internasjonalt for produksjonsstopp også for de stoffene som er tatt i bruk som erstatning for KFK, de såkalte HKFK og HFK. Nye forskningsresultater indikerer at HKFKs ozonødeleggende potensiale er 3–5 ganger større enn tidligere antatt.

GUNNAR BOLSTAD

Norge må bidra til å hindre at artene under Montreal-protokollen benytter det såkalte «ozon-fondet» til å overføre HKFK- og HFK-teknologier til u-land når sikrere alternativer er tilgjengelige. U-landene må ikke bindes til HKFK-teknologi som i-landene snart vil forlate, skriver Naturvernforbundet i et brev til miljøvernminister Thorbjørn Berntsen. I brevet ber NNV regjeringen om å arbeide for endringsforslag som strammer inn utfasingdatoer, øker reduksjonsmålene på vei mot full utfasing og sikrer tak for HKFK- og HFK-produksjonen.

Internasjonalt må regjeringen støtte Tyskland i bestrebelsene for å få til et forbud mot produksjon og bruk av KFK-gasser fra 1993 når partene i

Montreal-protokollen møtes i november. Forhandlingene før dette møtet innledes i april.

Tilstramming

Naturvernforbundet mener også at norske myndigheter må vurdere en tilstramming av de norske målsetningene for utfasing av KFK og haloner, og viser til at den danske miljøvernministeren allerede har bedt miljøstyrelsen finne ut om det er mulig å stoppe bruken av ozonnedbrytende gasser allerede fra 1. januar 1993.

I Norge foregår det meste av KFK-forbruket nå i kulde- og renseribransjene. Spesielt innen kuldebransjen har reduksjonene vært små. Naturvernforbundet ber derfor om at det etableres en sertifiseringsordning for drifts- og vedlikeholds-personell for kuldeanlegg, at det fastsettes klare regler for hvordan kuldeanlegg kan byg-

ges og at alle kuldeanlegg som inneholder mer enn 100 kilo KFK skal kontrolleres.

Kuldebransjen står for 60 prosent av det norske KFK-forbruket. Trolig lekker to tredeler av de 100.000 norske kjøle- og fryseanlegg KFK til atmosfæren.

Naturvernforbundet ønsker også at Miljøverndepartementet skal endre KFK-forskriften slik at den forbyr omsetning og bruk av KFK til tøyrensing.

Halon

Naturvernforbundet peker også på at Norge har et svært høyt halonforbruk pr. innbygger, og at forbruket bare er marginalt redusert.

NNV vil ha et forbud mot etterfylling med halon på eksisterende håndslukningsapparater og faste halonanlegg. Alle halonanlegg bør være tatt ut av bruk før 1. januar 1995.

NOTISER

Økt energieffektivitet i hele staten, er løsningen på New Yorks stadig økende energibehov. Det mener økonomer Andrew Glace, regionsjef for firmaet CES/WAY International. Forslaget innebærer at New York ikke skal importere kraft fra Quebec i Canada.

– New York trenger kan spare \$17 milliarder på redusert kraftinnkjøp, mener Glace.

Fortynningen av ozonlaget kan bety redusert produksjon av verdens viktigste matlag – ris. En tredjedel av verdens befolkning lever av ris. Resultater fra det internasjonale risforskningsinstituttet viser at økt ultraviolett stråling stanser planteveksten.

En ny nasjonal politistyrke i El Salvador får egen miljøavdeling. Avdelingen skal ha spesielt ansvar for bevaring av miljøet og naturen, hevder myndighetene. Lokale undersøkelser viser at 80 prosent av jorda i landet er rammet av alvorlig erosjon. 98 prosent av landets opprinnelige skog er borte. Politistyrken skal overvåke grensetrafikk og beskytte naturen, i tillegg til klare miljøtiltak som å beskytte diplomater og holde offentlig ro og orden...

Alle offentlige transportmidler i Mexico City skal gå over til å bruke naturgass for å redusere forurensingen. Før utgangen av året skal 10.000 av 460.000 busser, drosjer, vogner og minibusser over på gass. Omlag 18 millioner mennesker bor rundt Mexico City, og offentlige kommunikasjonsmidler står for 25 % av forurensingen i byen.

IAEA i krise

Det internasjonale atomenergi-byrået, IAEA, er i økonomisk krise etter at Russland, Ukraina og Hviterussland har unnlatt å betale sine bidrag til byrået, skriver New Scientist. Ifølge direktøren, Hans Blix, må en rekke planlagte aktiviteter i år reduseres, utsettes eller avlyses slik at budsjettet på 187 millioner dollar kan kuttes med mer enn 24 millioner. Kuttene vil blant annet gå ut over forskningen på behandling av atomavfall og sikkerhetsinspeksjonene på atomkraftverk.

Sovjetunionen bidro tidligere med 10,5 prosent av IAEAs budsjett, Ukraina med 1,3 prosent og Hviterussland med 0,35 prosent. Russland har lovt å betale alle de tre bidragene, men har ikke betalt mer enn 40 millioner dollar for 1991 og 1992. Av de store nasjonene er det bare Frankrike som har betalt alt de skylder.

Usikker framtid for Alternativ Framtid

Framtida for det omstridte prosjektet Alternativ Framtid er fortsatt usikker. Naturvernforbundet mener prosjektet bør føres videre. Det ønsker også Framtiden i våre hender, men stiller klare krav for fortsatt å være med som oppdragsgiverorganisasjon.

RAGNHILD SVED

– Vi er spent på hva som skjer. Situasjonen er vanskelig etter at Ottar Brox sluttet som forskningsleder. Men vi mener Brox sitt opplegg forskningsmessig var OK og kan bygges videre på, sier Dag Hareide i Naturvernforbundet.

Personkonflikter, strid om prosjektets profil og organisatorisk rot var situasjonen før Ottar Brox' oppsigelse nylig. Det har også vært strid om styreleder Nils Christian Stenseth, som Framtiden i våre hender (FIVH) ønsker fjernet. Naturvernforbundet foreslo på siste møte i Alternativ Framtids styre at Stenseth skulle trekke

seg, men fikk ikke støtte for det.

Minimumskrav

–Vi jobber for at prosjektet skal fortsette, men visse minimumskrav må oppfylles for at det skal være noen vits i det, sier Tor Traasdahl i FIVH.

– For det første må Alternativ Framtid gjøre det som var intensjonen og grunnlaget for bevilgningen. Det må være krystallklart at oppgaven er å lage helhetlige alternativer og å skape samfunnsdebatt om dem. Det andre er at prosjektet må ha styring, men budsjett og planer for virksomheten i 1992 manglet fortsatt på årsmøtet i februar, sier han.

På siste styremøte vedtok FIVH å gi prosjektet arbeidsro en tid, for å se om disse minimumskravene blir oppfylt.

– Deretter vil vi vurdere om vi skal trekke oss. Vi vil unngå å havne i en situasjon hvor vi om fire år blir assosiert med et prosjekt som har brukt 70 millioner kroner uten å få til noe, sier Traasdahl.

Pragmatisk

– Vi er pragmatiske, sier Dag Hareide.

– Prosjektet disponerer en masse penger det er viktig å bruke fornuftig. Selv om forskningsprofilen ikke stemmer med de opprinnelige visjonene, er det viktig å gå inn og påse at pengene blir brukt riktig, sier han.

Hareide trekker fra tre områder han mener det er viktig å forske på: Økonomiske modeller som alternativ til vekstsamfunnet, energi – hvor AF allerede er godt i gang – og ressurser og biologisk mangfold.

Åpent utfall

NAVF, som har hatt ansvaret for Alternativ Framtid siden i fjor, skal diskutere framtida for prosjektet på et møte 31. mars, og det vil da trolig bli avklart om prosjektet skal fortsette.

– Utfallet er åpent. Saken har fått stor politisk oppmerksomhet, og vi vil ta en runde med Forskningsdepartementet før vi lager en eventuell løsning. Vi må finne en løsning som departementet også kan gå god for. Det siste styremøtet var positivt, men det at styret fungerer godt er ikke tilstrekkelig, sier Ragnar Lie i NAVF.

NOTISER

Tre firedeler av alle dødsfall i verden skyldes sykdommer som forårsakes av dårlig miljø eller livsstil, ifølge en ny rapport fra Verdens Helseorganisasjon (WHO). 2,5 milliarder mennesker lider av sykdommer som skyldes dårlig hygiene, mangel på vann eller dårlig vannkvalitet.

I rapporten, som er WHO's bidrag til Rio-konferansen, heter det at det vil få katastrofale følger for menneskers helse og

overlevelsessevne dersom man ikke stopper ødeleggelsene av miljøet.

Nybilkjøpene i Nederland må neste år betale en resirkulerings-avgift på opptil 875 kroner. Avgiften skal finansiere innsamling og resirkulering av vrakede biler. Det vil bli dannet et eget selskap som skal stå for jobben, og driftskostnadene skal hovedsakelig dekkes av den nye avgiften.

Hydro og Statoil vil brenne borekaks

Norsk Hydro og Statoil skal brenne borekaks som inneholder så mye olje at SFT ikke tillater dumping i havet. Tre selskaper som konkurrerte om oppdraget med å behandle borekaket har anlegg som gjenvinner oljen i kakset. Men de tapte altså for forbrenningsanlegget.

RAGNHILD SVED

Hydro, Statoil og Saga har drevet felles kontraktsforhandlinger og både Hydro og Statoil har inngått kontrakt med Sløvåg Industriservice i Gulen. Her skal borekaket – løsboret steinmasse blandet med oljeholdig boreslam – forbrennes.

Saga har foreløpig ikke bestemt seg for hvor og hvordan de skal behandle borekaket. Hittil har Saga bare brukt vannbasert boreslam, opplyser Ivar Spilling, men mulighetene for å bli kvitt oljeholdig kaks er undersøkt i tilfelle det blir nødvendig senere.

Injisering

Statoil har drevet forsøk med å pumpe borekaket tilbake i reservoaret, og skal i løpet av kort tid ta stilling til om denne metoden kan brukes på alle feltene. I tillegg har Statoil helt eller delvis tatt i bruk vannbasert slam på flere felt, opplyser Lars Gunnar Dahle. Statoil har kontrakt på å levere inntil 3.000 tonn per år til forbrenning.

Forbrenning

Hydro har skrevet kontrakt med Sløvåg Industriservice om forbrenning av omlag 20.000 tonn kaks de kommende tre årene. Forbrenningsanlegget er under bygging og skal etter planen stå ferdig i april. Avfall

et etter forbrenningen skal brukes i Halsvik Cementstøperi, som har samme eier som Sløvåg Industriservice. Som ved enhver forbrenning vil det bli utslipp av CO₂ og noe tungmetallholdig støv. Siden kakset vil inneholde sjøvann, er det fare for klororganiske utslipp, blant annet dioksiner. Spillolje skal brukes som støttebrensel. Mindre enn 10 prosent av over-skuddsenergien ved anlegget vil bli utnyttet.

Utvinner oljen

Statens forurensningstilsyn har gitt fem anlegg som behandler borekaks i ulike prosesser konsesjon ut 1992. I tillegg til Sløvåg Industriservice er det Resoil på Sotra, Soilcare på Mongstad og Miljøsikring i Florø. Disse tre baserer seg på teknologier der oljen utvinnes av borekaket gjennom avdampning. Miljøsikring bruker elektrisitet, og har dermed ubetydelig utslipp til luft, mens Soilcare og Resoil bruker olje som energikilde. Alle tre vil ha små utslipp til vann. Miljøsikring, som forøvrig fikk en førstepris på den store ENS-messen i Stavanger i fjor, opplyser at deres prosess gir en oljekvalitet som ligger over tradisjonelle fyringsoljer. Problemet med disse prosessene er å finne anvendelse for avfallet. Hittil er dette steinstøvet deponert på kommunale fyllinger, hvor det tar stor plass.

Det fjerde selskapet som har

fått konsesjon er Phønix Contractors, som planlegger å vaske ut oljen fra kakset ved hjelp av et klorert løsemiddel, metylenklorid.

Dumping

SFT tillater dumping av borekaks i havet fra nye installasjoner dersom oljeinnholdet er mindre enn én prosent. Fra gamle installasjoner kan oljeinnholdet være opptil seks prosent fram til 1993, men da gjelder én prosentsgrensen også her. Vannbasert oljeslam blir stadig mer vanlig, men fortsatt må omlag 30.000 tonn borekaks behandles årlig, regner SFT med.

Miljømessig dårlig

Naturvernforbundet mener en prosess der man brenner borekaks med bare 10 prosents energituttelse er en svært dårlig løsning miljømessig.

– Dette er i praksis fyring for kråkene, som i tillegg gir luftforurensning. At man bruker steinstøvet til sementstøping kan ikke oppveie dette. Å skille oljen fra kakset ved hjelp av et giftig og miljøskadelig klorert løsemiddel kan heller ikke være noen god løsning, sier Fredrik Theisen i NNV.

Han sier de teknologiene der oljen avdampes avgjort virker best, og mener det må være mulig å finne en fornuftig bruk av steinstøvet fra disse prosessene også.

Takk for støtten!

 NOR-SEKK A/S
– miljøvern i pose og sekk

 NORGES HYPOTEKINSTITUTT
CONRAD MOHR'S VEG 29
POSTBOKS 38 - 5032 MINDE - BERGEN
Tlf. 05/28 32 25 - TELEFAX 05/28 71 60

 Bygns Patentkontor
Pålyst Adresse: P.O. BOX 100, 0403 KJELLER
Offis. Adresse: KJELLER 1
Telefon: 47 41 41 42
Tlf. 47 41 41 42

NIDAR BERGENE
alltid no' godt

 Selfint
SELSKAPET FOR FORSØK OG INNOVASJON I NORD-TRENDALG A/S

 NORSK POLARINSTITUTT

 Stor-Oslo Lokaltrafikk
Får deg trygt fram

Natur og Ungdom søker:

DAGLIG LEDER

Natur og Ungdom søker ny daglig leder. Dette er en utfordrende og allsidig stilling i Norges eneste miljøorganisasjon for ungdom.

Daglig leder er ansvarlig for den daglige driften av kontoret og skal lede et sekretariat på rundt 6 personer. Stillingen er tredelt, og består av politisk arbeid, administrasjon og økonomistyring.

Jobben krever at du har evne til å samarbeide og trekke med andre i arbeidet, men også at du har gode lederegenskaper. Det er en absolutt fordel om du har erfaring fra annet organisatorisk eller politisk arbeid. Det er også en fordel om du har erfaring med økonomistyring.

Søknadsfrist: 2. april
Tiltredelse: 15. juni

Er du interessert, kontakt Trond Beldo Klausen eller Åsne Berre Persen, tlf. (02) 36 42 18. Søknad sendes til Natur og Ungdom, Torggt. 34, 0183 Oslo.

Naturvernforbundet
takker alle annonsører for støtten

Takk for støtten!

Pran & Torgersen A/S
Pb. 7104 Homansbyen, 0306 Oslo 3
Tlf. (02) 55 20 30

AS NORSK SPESIALVAFALLSELSKAP
Pb 94, 1324 Lysaker
Tlf. (02) 73 08 40

 Gilde
Bøndernes Salgslag

**Standard er
sunn fornuft**
 NORGES
STANDARDISERINGS-
FORBUND
NORWEGIAN STANDARDS ASSOCIATION

sparebanken
NOR

ALUSCAN
■ Gjenvinning/resirkulering
ALUSCAN A/S: Box 115, N-6462 Raudestad, Norway
Telephone: + 47 (0) 72 33 108
Telefax: + 47 (0) 72 33 415
Sales/marketing: Box 105, N-6450 Sunds, Norway
Telephone: + 47 (0) 54 73 000
Telefax: + 47 (0) 54 71 280

 Aker

 KEYES
Emballasje på naturens side.
Keyes Norway A.S.
3500 Hønefoss
Tlf.: (067) 23 422. Fax: (067) 22 456.

Trysil vil verne huldrestry

Den sjeldne lavarten huldrestry, samt Sør-Norges eneste kjente forekomst av blokkevier, er oppdaget i Trysil, i et skogområde som kommunen eier. Ordfører Arvid Nyberg har stanset hogsten i området og lover å vurdere varig vern.

RAGNHILD SVED

Det var Tor Arne Myrheim fra Naturvernforbundet i Trysil som sammen med Geir Gaarder, engasjert av NNV til å arbeide med barskogvernet, oppdaget og identifiserte den utrydningstruede lavarten huldrestry i Skjeftflenhåen i Trysil. Her fant de også den sjeldne vierarten blokkevier. De skrev så brev til ordføreren og ba kommunen komme med forslag til hvordan området kan sikres.

– Vi må gi honnør til kommunen for måten de har taklet denne saken på. Hogsten er stanset, og når marka er bar skal det gjøres en grundig kart-

legging av området. Vi håper på varig vern, og at det kan legges til rette slik at folk kan komme til, men uten å ødelegge området, sier Tor Arne Myrheim.

Ingen vet foreløpig hvor stor forekomsten av huldrestry er, eller hvilke andre sjeldne arter som eventuelt måtte finnes der. Men huldrestry finnes bare i lite påvirket skog, og det kan derfor tenkes at andre sjeldne arter vokser i samme område.

Naturattraksjon

Ordfører Arvid Nyberg sier kommunen vil ta stilling til hva som skal skje videre når området er grundig kartlagt.

– Huldrestry er så sjelden at vi bør verne den mot videre

inngrep. Vi vil også se på mulighetene for å legge forholdene til rette slik at dette kan bli en naturattraksjon, så sant dette ikke fører til slitasje på området, sier han.

Nyberg forteller at kommunen har fått råd om hvordan lavforekomsten kan beskyttes. Blant annet er det viktig å unngå grøfting som kan føre til uttørking, og en sone på minst 50 meter rundt forekomsten bør stå urørt for å skåne lavet mot vær og vind.

– Trysil er en av Norges største skogkommuner, og kommunen er selv en av landets største skogeiere. Det er klart vi har et ansvar for å bevare slike verdier for ettertida, sier Nyberg.

Statoil må endre Europipe?

Wilhelmshaven er den sannsynlige endestasjonen for Statoils meget omstridte gassrørledning «Europipe». Det norske statsoljeselskapets råkjør gjennom fredede våtmarker blir for sterkt for den grønn-sosiale regjeringskoalisjonen i Niedersachsen.

GUNNAR BOLSTAD

Ifølge International Gas Report, et nyhetsbrev som gis ut av Financial Times, er Statoil i ferd med å kjøre seg helt fast i sin iver etter å bygge rørledningen gjennom de fredede våtmarkene. For delstatsregjeringen i Niedersachsen, som styres av en allianse av sosialdemokrater og grønne, er våtmarksalternativet helt uakseptabelt, på grunn av de åpenbare økologiske konsekvenser en slik utbygging vil få.

Delstatsregjeringen har lagt fram to alternativer for Statoil som bare berører nasjonalparkområdet i ytterkantene,

men begge disse forslagene er blitt avvist av Statoil.

Arbeidsledige

Dermed kan Europipe få sitt endepunkt i Wilhelmshaven, med en forbindelse til Emden, Phillips allerede har en stor gassterminal. Herfra henter store tyske gassimportører norsk gass allerede. En slik rørledning vil bli mye lengre enn Statoils alternativ via Norddey, men er det eneste realistiske alternativet for delstatsregjeringen etter at Statoil har sagt nei til de andre forslagene, skriver International Gas Report. I regjeringserklæringen er partene skjønt enige om å beskytte våtmarkene mot videre ekspansjon fra olje- og gassindustrien. I tillegg er taler den

høye arbeidsledigheten i Wilhelmshaven til fordel for dette alternativet.

– Velkommen

Økonomiministeren i Niedersachsen, Peter Fischer, understreker at man i utgangspunktet ønsker den norske gassen velkommen. Fram mot år 2000 regner man med at Tyskland vil ha behov for å eksportere ytterligere 20 milliarder kubikcentimeter naturgass.

– Norsk gass er den beste løsningen, fordi den ligger nær markedet og innebærer stabile leveranser, sier Fischer.

Fischer legger også vekt på at gass er et godt energialternativ til kullkraft og atomkraft. – Men da må alternativet være tilgjengelig, sier Fischer.

Strengt krav til vaskemidler

Kravene for at tøyvaskemiddel skal få nordisk miljømerking er ferdig utarbeidet. Svært få av vaskemidlene i markedet vil tilfredstille kravene. Produsentene må derfor gjøre midlene mer miljøvennlige for å få miljømerket. Godkjente produkter kan ikke inneholde fosfat, optiske hvitemidler eller fargestoffer.

ANDERS GJESVIK

Nå er kravene for å få miljøgodkjenning av vaskemidler for tekstiler ferdige. Produsentene kan søke om å få det nordiske miljømerket på sitt produkt. Men Stiftelsen Miljømerking Norge mener at de fleste vaskemidlene må forbedres før de kan godkjennes. Det vil derfor ta litt tid før kundene kan finne miljømerkede vaskemidler i hyllene.

De nordiske kravene til vaskemidler er samordnet med de tyske kravene, og vil bli harmonisert med EFs krav når de foreligger. Arbeidet med EFs krav går tregt, og resultatene ligger fortsatt flere år fram i tiden.

Mye fyllstoff

Alle vanlige vaskemidler inne-

holder fyllstoffer, som øker behovet for både emballasje og transport. For å få miljøgodkjenningen, må doseringen som trengs for å oppnå en god vaskeeffekt ikke overstige en gitt maksimaldose. For vaskepulver skal maksimum 20 gram pulver være nok til å vaske en kilo tøy, for flytende vaskemiddel skal 16 gram være nok.

Dette betyr at flere av de vanligste vaskemidlene ikke tilfredsstiller kravene til dosering. Tre av Denofa & Lilleborgs vaskemidler har for høye doseringer, det gjelder Blenda, OMO og Smili.

Miljøfarlige

Etter vaskingen ender vaskemiddelet som slam i renseverket. For at dette slammet skal være minst mulig miljøskadelig skal vaskemidlene som godkjennes ikke inneholde stoffer som er vanskelig nedbrytbare

eller samler seg opp i næringskjeden. Det betyr at vaskemidlene ikke får inneholde optiske hvitemidler. De skal heller ikke inneholde fargestoffer, fosfater, eller stoffer som er giftige, kreft- eller allergiframkallende.

SFT er i ferd med å utarbeide kriterier for merking av produkter som inneholder miljøfarlige stoffer. Vaskemidler som blir miljøfaremerket kan ikke få det nordiske miljømerket.

– Trolig vil mange av de vaskemidlene som er i markedet idag bli merket som miljøfarlige på grunn av at de inneholder de miljøskadelige stoffene tensider, sier informasjonsleder Jan Erik Stokke i Stiftelsen Miljømerking Norge.

Krav til for miljømerking av oljebrennere, bygningsplater og tonerkassetter er snart ferdig utarbeidet.

Asker vil betale for rett

Grunneieren på Spiraodden i Asker forlanger 270.000 kroner årlig for almenhetens bruk av den populære badeplassen. Kommunen tilbyr å betale 100.000 kroner. Direktoratet for Naturforvaltning advarer kommunen mot å betale leie for publikums adgang til utmark. Slik bruk er vederlagsfri.

ANDERS GJESVIK

Badeplassen Spiraodden har utløst en strid i Asker kommune, skriver Kommunal Rapport. I 1990 godtok kommunesstyret at grunneier skulle få utskilt en privat strandtomt i tilknytning til sin sommerhytte, mot at publikum fikk bruke området gratis. Området var allerede brukt vederlagsfritt i mange år. Avtalen mellom kommunen og grunneier ble påklagd av miljøavdelingen i fylkeskommunen, som mente

at tomten som skulle skilles ut var for stor. Miljøavdelingen påpekte at området er utmark og sikret som naturreservat. Grunneieren ble da tilbudt en mindre tomt uten strandlinje.

Grunneieren var ikke fornøyd med den nye avtalen, og forlangte 270.000 kroner årlig for publikums bruk av området. Kommunen er villig til å forhandle om erstatning opp til 100.000 kroner årlig.

Farlig praksis

Førstekonsulent Morten Thaulow i DN sier til Kommunal Rapport at han reagerer sterkt

på at kommunen vil betale for publikums adgang til utmark.

– Publikum er sikret adgang til området gjennom friluftsløven. I Asker virker det som om ferdselsretten er noe grunneieren tildeler almenheten. Her dreier det seg om politisk vilje til å ta bruk i regelverket, sier Thaulow.

Friluftsrådernes landsforening mener at det undergraver retten til fri ferdsel hvis kommunen går inn på en slik avtale, og frykter at en slik praksis kan utløse krav fra utallige grunneiere.

Takk for støtten!

 NORGES BONDEKLAG
OSLO

 GPG Sats & Trykk as
Schweigaards gt. 34
Postboks 3750 Gamlebyen
0135 Oslo 1
Tlf. 02/17 34 24
Fax 02/17 25 19

 Carnegie

 NORSK JERN HOLDING AS
– fra statlige millionsubsidier til lønnsom drift!

 STATOIL

ODDA SMELTEVERK A/S

NOKIA AS
Postboks 148
1362 Billingstad
Tlf.: (02) 98 10 05

Fosen
Trafikklag A/S
PB 2552
7002 Trondheim
Tlf. (07) 52 55 40

Olje fra fiskefartøy dumpes i sjøen

Fiskefartøyene i Nordland skaper 600–1000 tonn spillolje årlig. Antakelig blir mesteparten av oljen kastet i sjøen. En rapport fra Fylkesmannen i

Nordland peker på at selv store havner som Narvik mangler skikkelig mottaksordning for oljeavfall.

ANDERS GJESVIK

Rapporten regner med at fiskefartøyene i Nordland skaper 600–1000 tonn spillolje (brukt smøreolje) årlig, i tillegg kommer annet oljeavfall. Lite av denne oljen blir levert inn mottakene. Fylkesingeniør Håkon Dahl har mistanke om at mesteparten av oljen går på sjøen.

– Jeg tror det største problemet er fiskernes holdning. Det er en del av kystkulturen å bruke havet som søpleplass. Denne holdningen er ikke fullt så utbredt blant de unge fiskerne, sier Dahl.

Mangler mottak

Dahl forteller at miljøavdelin-

gen hos fylkesmannen vil gjennomføre en holdningskampanje i år. Men først skal det arbeides for å opprette flere mottaksanlegg, spesielt i havner med stor trafikk av godsfartøy og fiskebåter. Dahl mener at passasjerbåtene har gode rutiner på å levere oljeavfall.

I følge forskriftene skal bunnkringsanlegg og skipsverksteder som er bygd for å ta i mot skip på over 400 bruttotonn fungere som mottaksanlegg for oljeavfall. Rapporten viser at bare halvparten av disse har ordninger for mottak. Men selv om alle virksomheter som omfattes av forskriftene opprettet mottak, ville ikke fylkets behov være dekket.

En rekke store fiskerihav-

ner, som Andenes og Brønnøysund, har ingen mottaksordning for oljeavfall. Store havner som Narvik, Mo i Rana og Mosjøen har ingen fast mottaksordning ut over det som innsamlerne i spesialavfallssystemet tilbyr.

Bruk havneavgiften

Prisen på innlevering av spillolje skal dekke kostnadene ved mottak og behandling. Den er høyest i Nord-Norge, der den ligger mellom 1,35 og 6 kroner per levert liter. I Sør-Norge varierer prisen mellom 0,50 og 1 krone. I Nordland er det en fast pris på 2,65 kroner.

– Jeg tror ikke innleveringen ville øke noe særlig selv om prisen på innlevering ble satt ned.

Jeg tror det er bedre å satse på en panteavgift eller å inkludere returkostnadene i havneavgiften, sier fylkesingeniør Dahl.

Bruk av havneavgift kan virke stimulerende, den som har betalt for innleveringen kan like gjerne benytte seg av den. Faren ved en panteordning er at skipperen kan blande vann i returoiljen.

En samarbeidsgruppe med deltakere fra miljømyndighetene og oljeselskapene holder på å utrede ulike returordninger for spillolje. Myndighetene mener at oljeselskapene må ta ansvar for å løse avfallsproblemer som oppstår fra deres produkter. Samarbeidsgruppa regner med å avslutte sin rapport til sommeren.

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 500,–
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 350,–
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 180,–
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,–

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5